

Educació i Cultura
(UIB)   núm. 7   1989

**L'INSTITUT DE CIÈNCIES DE
L'EDUCACIÓ DE LA UNIVERSITAT DE
LES ILLES BALEARS I LA FORMACIÓ
DEL PROFESSORAT**

Francesca Salvà Mut

En el context d'aquest nombre de la revista *Educació i Cultura* dedicat especialment al professorat, aquest article té com a objecte la intervenció de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de les Illes Balears en la formació del professorat. En primer lloc, i atesa la seva gran incidència en el tema, em referesc a l'origen i evolució dels ICE i del nostre en particular des de la seva creació amb la Llei General d'Educació de 1970 fins a la seva regulació pels Estatuts propis de cada universitat. A continuació es descriu la intervenció de l'ICE de la UIB en la formació i el perfeccionament del professorat, fent un breu recorregut per cada un dels diferents tipus d'accions que duu a terme actualment. I per acabar, algunes reflexions sobre la situació actual i les perspectives actuals.

1. L'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de les Illes Balears: orígens i evolució

1.1. Primera època: fins al 1982

Els instituts de Ciències de l'educació neixen amb la Llei General d'educació de 1970. Es tracta d'una època crucial per a la reforma de l'educació del nostre país i es pretén que aquests instituts hi tinguin un paper fonamental: el del perfeccionament del professorat en exercici i la formació pedagògica en la formació inicial. Així, els ICE, integrats directament a cada una de les universitats, s'han d'encarregar de (Ministeri d'Educació i Ciència, 1976, 45):

- a) la formació docent dels universitaris que s'incorporin a l'ensenyament en tots els nivells;
- b) el perfeccionament del professorat en exercici i del que ocupi càrrecs diferents;
- c) realitzar i promoure investigacions educatives;
- d) prestar serveis d'assessorament tècnic a la mateixa universitat i a d'altres centres del sistema educatiu.

També, en referir-se a les condicions que haurà de reunir el professorat dels diferents nivells, la LGE assigna un importantíssim rol als ICE en la mesura que estableix (Ministeri d'Educació i Ciència, 1976, 57-58), a més de la titulació mínima, una formació pedagògica adequada a cura dels ICE que afecta des dels professors de pre-escolar i educació general bàsica (que l'adquiriran a les escoles universitàries corresponents amb la supervisió dels ICE) fins als d'educació universitària (l'adquiriran en els ICE durant el període de doctorat o de la seva educació com a professors ajudants), passant pels professors de batxillerat, de formació professional i d'escoles universitàries (després de la titulació científica respectiva mitjançant cursos intensius als ICE).

Però passen dotze anys entre la promulgació de la LGE i la creació de l'Institut de Ciències de l'Educació de la nostra Universitat. Abans, el 1976, es crea una delegació dels ICE de les universitats catalanes a

Palma, atesa la necessitat del certificat d'aptitud pedagògica (CAP) per part dels professionals que sortien dels centres universitaris que tenien aquí les universitats catalanes i que es volien dedicar a l'ensenyament (recordem que el CAP era necessari per presentar-se a les oposicions de professor d'EGB i d'institut). Però aquesta delegació funcionava sols amb un director i sense dotació econòmica. Va tenir, per tant, un funcionament mínim: el curs per a l'obtenció del CAP i algunes activitats amb el suport de diverses institucions. Malgrat tot, crec que és interessant un breu comentari d'aquestes activitats realitzades des de 1976 fins a la creació de l'ICE a final de 1982, perquè són l'embrió d'algunes de les més importants que ha realitzat posteriorment i indiquen algunes de les línies d'actuació que després se seguiran.

CURS ACTIVITATS DE FORMACIÓ	76/7	77/8	78/9	79/ 80	80/1	81/2
CATALÀ PER A PROFESSORS D'EGB	X					
CURSOS DE RECICLATGE PER A MESTRES		X	X	X		
CURS DE CATALÀ PER A UNIVERSITARIS. CASTELLANOPARLANTS		X				
CURSOS DE CATALÀ PER A UNIVERSITARIS					X	X
CURS CATALÀ FUNCIONARIS AJT. DE PALMA	X					
SETMANES DE RENOVACIÓ PEDAGÒGICA		X	X	X	X	X
ESCOLA D'ESTIU (en col.laboració STEI)			X			
CURS ESPEC. PED. TERAP. PER A PROF. D'EGB			X			
CURS DE MÚSICA CORAL A MALLORCA				X	X	
CERTIFICAT D'APTITUD PEDAGÒGICA	X	X	X	X	X	X

Font: ICE, UIB, 1983, 1984, 1985. Elaboració pròpia.

Observam que, junt amb el certificat d'aptitud pedagògica, el paper preponderant correspon a les accions lligades a la normalització lingüística, a l'especialització/reciclatge del professorat d'EGB i al que de forma genèrica podem anomenar activitats de renovació pedagògica (setmanes de Renovació Pedagògica i Escola d'Estiu). També en aquests anys se situen els inicis de la intervenció de l'ICE en el camp de la música.

Cal referir-se també al fet que ja des del principi les accions de l'ICE tingueren un caire unitari i aquest Institut assumí un paper de possibilitador d'activitats proposades per departaments universitaris, grups de mestres, i ressenyar, en aquest aspecte el caire capdavanter de moltes de les activitats esmentades.

Aquests anys, a més d'aquestes activitats que podríem anomenar pròpiament de perfeccionament i formació, es va iniciar una important tasca en dos vessants també significatius: la investigació i les publicacions.

1.2. Segona època: de la creació de l'ICE a la Llei de reforma universitària

L'ICE fou creat per OM publicada al BOE amb data de 17 de setembre de 1982, i posteriorment fou dotat de personal i recursos econòmics. La Universitat va cobrir –a més de la ja existent plaça de director– les de director adjunt, cap del Departament d'Investigació Educativa, secretari general i cap de negociat. El MEC va aportar-hi dos professors d'EGB, un de formació professional, un de batxillerat i un especialista en mitjans àudio-visuals, així com una dotació econòmica de 2.400.000 ptes. en concepte de despeses de funcionament.

Consultats prèviament els professors, directors i inspectors, es va fer la programació de 1983, ja molt més àmplia i complexa. A més del notable increment d'activitats de formació en la línia de les d'anys anteriors, assenyalaria, com a fet més destacable, l'inici dels seminaris permanents: grups de professionals de l'ensenyament que treballen

conjuntament en temes concrets, generalment amb l'objectiu de possibilitar canvis curriculars; també la definició d'una política editorial que veuria els seus fruits els anys següents.

Un altre element important fou la descentralització: es tractava de possibilitar certa presència de la Universitat a les altres illes i fins i tot a d'altres indrets de Mallorca. En primer lloc es feren contactes amb els consells insulars d'Eivissa-Formentera i de Menorca i ja a finals de 1983 es va constituir la Delegació de l'ICE a Menorca.

La retirada per part del MEC d'ajuts econòmics i personals als ICE l'estiu de 1984 va suposar un tall i una situació *d'impasse* important: passen de ser els artífexs de la formació pedagògica inicial i permanent que marcava la Llei General d'educació a una situació en la qual el mateix MEC els retira el suport. Així, l'any que havia de ser el de la consolidació del nostre ICE fou potser el pitjor de la seva curta però moguda història.

En el nostre cas, la Universitat de Palma manté l'ICE aportant-hi tots els recursos humans i materials. I és aquest fet el que, per una banda, el manté, mentre que per l'altra transforma la seva orientació fent que sigui la Universitat el seu focus preferent d'incidència, malgrat que s'intenta complir les darreres recomanacions del Ministeri de col·laborar, i de forma especial amb els centres de professors, en la tasca de reciclatge i perfeccionament.

Quant a les activitats realitzades, potser destacaria l'inici real de la descentralització (a la memòria d'aquest any (1984) hi figuren ja les accions dutes a terme a Menorca, Eivissa i Manacor), els fruits d'alguns seminaris permanents, l'increment de les accions destinades al nivell universitari, l'anul·lació d'activitats dirigides a nivells no universitaris i l'edició de nou llibres inclosos a les diferents col·leccions. Cal que ens referim també al capítol d'investigacions, en el qual es reberen subvencions per realitzar estudis concrets, i a l'Escola de Pedagogia Musical, que apareix per primera vegada com a tal a la memòria de l'ICE.

L'any 1985 és definitiu per a la Universitat espanyola, atès el període constituent en el qual totes les universitats es veuen implicades

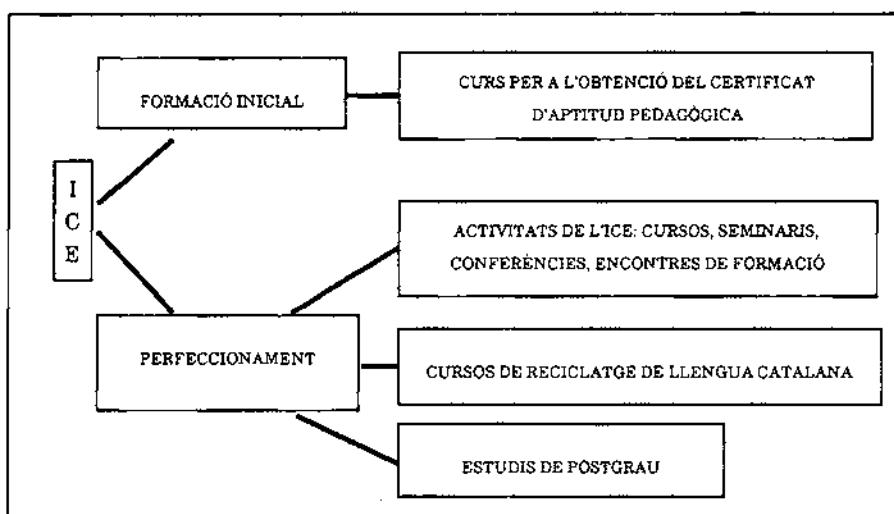
amb la redacció dels seus estatuts i amb la necessària adaptació a la Llei de reforma universitària. I són els estatuts de cada universitat els que defineixen la naturalesa i les funcions del seu Institut de Ciències de l'Educació. En el nostre cas, els Estatuts de la UIB, a la seva disposició addicional primera, es refereixen a l'ICE com a "un Ens Universitari que exerceix funcions de formació i perfeccionament del professorat, de recerca i d'assessorament tècnic en els diferents nivells educatius. Hi podran complir dedicació professors de la Universitat, que hi seran adscrits o no per acord del Consell Executiu. El seu Director l'elegirà el Consell de l'Institut i el nomenarà el Rector".

Això implica la consolidació de l'ICE com a institut universitari i la superació de la crisi derivada de la retirada del suport ministerial. A la memòria de l'ICE d'aquest any es parla també d'una consolidació funcional: és el tercer any de funcionament, s'ha accedit a millors instal·lacions i es considera que s'ha arribat als graus d'eficàcia organitzativa a què quantitativament i qualitativa pot arribar amb la situació actual i amb la que es preveu per al futur. Les activitats segueixen la tònica iniciada l'any anterior: s'incrementen les accions dirigides a la universitat en detriment de les d'altres nivells, malgrat que es manté encara un volum d'activitats important a l'ensenyament no universitari.

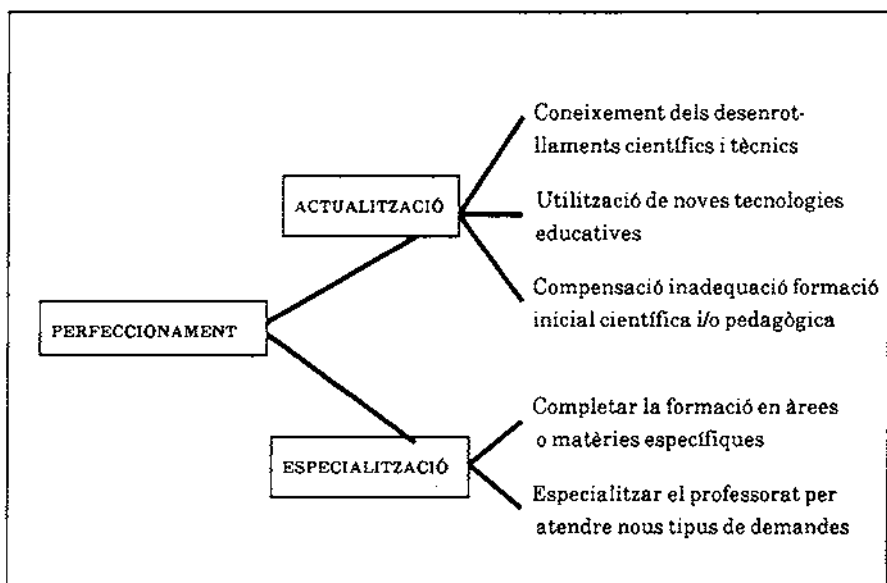
Els anys següents impliquen la consolidació de l'actuació de l'ICE en el nivell universitari i en les tres línies fonamentals que l'han definit des del principi, que si bé a vegades estan molt lligades tenen entitat pròpia: formació i perfeccionament del professorat, investigació i publicacions. Hi hem de destacar, però, una novetat important: la dels cursos de llarga durada que s'iniciaren amb els Cursos de Reciclatge de Llengua Catalana durant el curs 1985-86 i han continuat, cada cop amb més força, amb els Estudis de postgrau.

2. La intervenció de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de les Illes Balears en la formació inicial i el perfeccionament del professorat

La intervenció de l'Institut de Ciències de l'Educació de la UIB en la formació inicial i el perfeccionament del professorat es fa amb accions molt diverses per les seves característiques, els destinataris, el grau de complexitat, etc. Les podem agrupar d'acord amb les següents tipologies:

El curs per a l'obtenció del Certificat d'Aptitud Pedagògica està dirigit a la formació psicopedagògica inicial dels llicenciats que volen exercir la docència a l'ensenyament secundari. Les accions en matèria del perfeccionament les podem agrupar, segons que estiguin encaminades a cobrir uns o altres objectius, de la següent forma: ¹

Els Cursos de Reciclatge de Llengua Catalana s'inclouen en el camp de l'actualització del professorat, ja que el seu objectiu és compensar una formació inicial inadequada per a l'acompliment de la legislació educativa quant a l'ensenyament en i del català. Les activitats de l'ICE es dirigeixen sobretot a l'actualització, mentre que els postgraus són fonamentalment estudis d'especialització. En aquest intent classificador, i atès que la seva voluntat és aclaridora, hem d'afegir que les fronteres entre l'un i l'altre tipus d'objectius no són estrictes i que ens podem trobar, per exemple, amb activitats de l'ICE amb objectius que podem incloure més aviat en el camp de l'especialització que en el de l'actualització.

2.1 El certificat d'aptitud pedagògica (CAP)

El Curs per a l'obtenció del Certificat d'Aptitud Pedagògica (CAP) té com a finalitat la formació psicopedagògica inicial dels llicenciats per exercir la docència a l'ensenyament secundari.

Tal com hem vist en parlar dels orígens de l'ICE, la necessitat del CAP per presentar-se a oposicions fou la causa més important de la creació a Palma, ja des de 1976, d'una delegació dels ICE de les universitats catalanes. Des d'aleshores anualment s'organitza el curs per obtenir el CAP. I si el seu objecte no ha variat amb els anys, sí que ho han fet els objectius concrets del curs i la seva estructura i metodologia, que han evolucionat, dins els límits pressupostaris i organitzatius que té, cap a una major complexitat i aprofundiment.

Actualment s'estructura en dos cicles: el primer de tipus teòric i el segon de pràctiques en un centre d'ensenyament mitjà. El primer cicle està format per dos cursos –un de Programació Didàctica i un de Psicologia de l'Adolescència– amb una durada total de 26 hores, un cicle de conferències sobre problemàtiques concretes de l'ensenyament i una sèrie de seminaris sobre didàctiques especials.

El segon cicle es realitza sota la supervisió d'un tutor i en l'àmbit d'un dels seminaris existents en el centre de BUP o FP en el qual es fan les pràctiques. Els seus objectius concrets són els següents (Institut de Ciències de L'Educació, 1987):

- Aplicar els coneixements teòrics assimilats en el primer cicle tant pel que fa referència al coneixement de la psicologia dels alumnes com a la programació de les activitats docents.
- Conèixer l'organització i les activitats del seminari, i manejar una bibliografia àmplia i aprofundir en el coneixement dels programes oficials de les matèries que s'hi imparteixen.
- Conèixer les tasques pròpies de l'acció tutorial i d'una adequada avaluació i adonar-se de la seva importància.
- Realitzar la màxima activitat docent possible, duent a terme les programacions elaborades.

- Conèixer l'estructura i el funcionament d'un centre de l'ensenyament mitjà.
- Conèixer el projecte de reforma de l'ensenyament mitjà, tot aprofundint en el que pertoca al propi seminari.
- Tenir una noció dels diversos projectes en funcionament (Atenea, Mercurio, Orientació Escolar, etc.) i de les possibilitats actuals de perfeccionament del professorat (CEP, ICE, escoles d'estiu, any sabàtic, etc.).

Per superar positivament aquest cicle cal que l'alumne aconseguixi un mínim de crèdits, realitzi una memòria sobre les pràctiques dutes a terme i que la seva tasca sigui valorada globalment com a positiva pel tutor i l'equip coordinador. Les activitats concretes que es proposen, amb diversos graus d'importància i obligatorietat, són l'assistència a les classes del professor tutor o altres professors del seminari, la pràctica docent, la participació en reunions d'equips de professors o de centre, la realització d'activitats extraescolars, etc. La descripció i la reflexió sobre aquestes activitats constitueixen la part més important de la memòria que l'alumne ha de realitzar.

2.2. Les activitats de l'ICE

Amb aquesta denominació feim referència a un conglomerat d'activitats dirigides fonamentalment al perfeccionament del professorat que per raons històriques, així com per les seves característiques, són el que anomenem activitats de l'ICE. Com a elements diferenciadors diria que són generalment de curta durada i que l'ICE n'és el responsable i el que hi decideix, mentre que les altres accions generalment són molt determinades per la Universitat, la qual encarrega a aquest institut la seva gestió, administració, etc.

El programa anual d'activitats s'elabora gairebé exclusivament a partir de les peticions dels departaments universitaris, ja que es considera que la tasca de l'ICE ha de ser fonamentalment possibilitadora

i de col.laboradora en les activitats de formació d'aquests. Això no exclou, evidentment, que el mateix ICE organitzi activitats concretes on col.labori a partir de sol.licituds diverses.

Per donar una idea de la tipologia i les característiques d'aquest tipus d'accions em referiré breument a les que s'han dut a terme durant 1988 i a les que es té previst fer l'any 1.989. Durant el 1988 es varen realitzar un total de trenta-cinc activitats: vint-i-set cursos, dos cicles de conferències, quatre seminaris i dos encontres de formació. La majoria de cursos tingueren una durada de deu a trenta hores i foren de nivell universitari però no anaven dirigits estrictament al professorat sinó també a postgraduats en general i a estudiants de darrers cursos de llicenciatura i de programes de doctorat. Els dos cicles de conferències estaven dirigits a estudiants universitaris i els seminaris tingueren temàtiques i característiques molt diferenciades: des d'un cicle a cura del Centre Superior d'Investigacions Científiques fins a l'històric Seminari Permanent de Català passant pel ja tradicional de Moviments Socials i Ideologies a la Mallorca Contemporània. Quant al que de forma genèrica anomenam encontres de formació, que inclou jornades, congressos, etc., es va col.laborar en un sobre Estimulació Precoç dirigit a professionals i en un sobre la Síndrome de Down per a pares.

La previsió per a l'any 1989 és realitzar unes cinquanta activitats de les quals la majoria (una quarantena) són cursos de molt diversa durada dels quals si bé la majoria continuen sent de deu a trenta hores, ja n'hi ha entorn del 30% que duraran més de trenta hores. Hi ha prevists també el Seminari Permanent de Català i el de Moviments Socials i Ideologies a la Mallorca Contemporània, tres cicles de conferències i la col.laboració en cinc trobades de formació de temàtiques molt diverses: Genètica de Poblacions, Biologia de la Nutrició, Literatura Infantil i Juvenil, Protecció del Menor i Història de l'Educació als Països Catalans.

2.3 Els Cursos de Reciclatge de Llengua Catalana per al professorat

Els Cursos de Reciclatge de Català tenen com a objectiu proporcionar als ensenyants els instruments científics i didàctics per a l'ensenyament en llengua catalana, més concretament "pretenen dotar els ensenyants d'uns coneixements lingüístics, didàctics i de geografia, història i literatura suficients per a capacitar-los després per al seu ensenyament als infants de les illes Balears" (Institut de Ciències de l'Educació de la UIB, 1986, 1).

La Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear va signar, a final de 1985, un conveni de col·laboració amb la Universitat de les Illes Balears² per a la realització d'aquests cursos. La UIB va encarregar aquesta tasca al seu Institut de Ciències de l'Educació. Aquest conveni s'ha anat renovant des del curs 1985-86 fins avui i, a pesar de problemes pressupostaris que a vegades n'han obstaculitzat el desenrotllament normal, l'ICE organitza anualment els cursos de Reciclatge de Català per als ensenyants.

Una de les primeres accions que es feren, un cop signat el primer conveni de col·laboració per al Reciclatge, fou revisar els programes que hi havia i reelaborar-los, reelaboració que fou aprovada per la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear i publicada al BOCAIB de 30 de gener de 1986. Així, el Reciclatge està dividit en diferents nivells i matèries, tal com s'exposa a continuació (Institut de Ciències de l'Educació de la UIB, 1986):

- NIVELL LLINDAR,³ que té com a objectiu possibilitar l'aprenentatge, ús i pràctica de la llengua catalana al professorat no catalanoparlant:

- Llengua ..... 60 h
- Pràctica ..... 60 h

- NIVELL I:

- Llengua Catalana I (lingüística, fonètica, ortografia, semàntica i lexicologia) ..... 60 h

- Cultura I (el medi natural, la població, els sectors econòmics i la realitat territorial) ..... 50 h
- NIVELL II:
  - Llengua Catalana II (sintaxi i sociolingüística) ..... 60 h
  - Cultura II (història, art i cultura) ..... 50 h
  - Didàctica de la Llengua I (introducció general, didàctica de l'aprenentatge d'una llengua, la programació general de llengua) ..... 60 h
- NIVELL III:
  - Llengua Catalana III (història de la llengua, sociolingüística) ..... 60 h
  - Cultura III (literatura catalana) ..... 50 h
  - Didàctica II (aprenentatge de la lectura i l'escriptura) ..... 30 h

Una de les característiques dels Cursos de Reciclatge ha estat, des del principi, la seva descentralització. Ja durant el curs 1985-86 es varen fer a Palma, Inca, Manacor, Menorca (Ciutadella i Maó), Eivissa i Formentera. Amb posterioritat s'han realitzat a Sóller i a Artà. Aquest tipus d'organització i la complexitat dels programes han fet necessària l'existència, a més del coordinador general del Reciclatge, dels coordinadors de zona, que tenen cura de la infraestructura i altres qüestions concretes d'organització de la seva zona, i els coordinadors de matèria, que s'encarreguen de l'assessorament tècnic i de la coordinació científica i metodològica dels programes de la seva matèria (Institut de Ciències de l'Educació de la UIB, 1986).

El Projecte per a la formació en llengua catalana del professorat d'ensenyament mitjà

Els programes dels Cursos de Reciclatge, així com la titulació i situació professional dels assistents, evidencien la seva inadequació per a l'ensenyament mitjà. A partir d'aquesta valoració, així com de la legislació vigent en matèria de normalització lingüística i de la inexistència d'un projecte de formació en llengua catalana específic per al professorat d'ensenyament mitjà, el Centre de Professors de Palma ha elaborat un projecte per a la realització de l'esmentada formació. La seva finalitat és possibilitar a tots els ensenyants de BUP, COU i FP l'adquisició dels "coneixements necessaris per poder impartir classes de qualsevol assignatura en llengua catalana i facilitar la informació necessària per poder-lo dur a terme en les millors condicions possibles (llibres de text, vídeos didàctics, programes d'informàtica, i tot el material auxiliar d'utilitat)" (Centre de Professors, 1988).

La formació constaria de dues fases: una primera d'iniciació dirigida exclusivament al domini oral i escrit de la llengua catalana d'una durada aproximada de setanta hores; i una segona de perfeccionament i estudi del lèxic específic amb l'objecte de donar els coneixements específics de l'assignatura que cada professor imparteix i que tindria una durada aproximada de vint hores. També es proposa, com a fase prèvia, un curs introductori per al professorat castellanoparlant d'una durada aproximada de vuitanta hores.

2.4 Els Estudis de Postgrau

El Reial Decret 185/1985, de 23 de gener, pel qual es regula el tercer cicle d'estudis universitaris, l'obtenció i expedició del títol de doctor i altres estudis de postgrau, estableix que –d'acord amb la Llei de reforma universitària– les universitats, a través dels centres corresponents, podran impartir ensenyaments per a titulats superiors sobre camps dels

saber propis de la carrera de procedència o de caràcter intercurricular i especialment orientats a l'aplicació professional d'aquests sabers. Els que superin aquests ensenyaments podran obtenir el corresponent títol o diploma de postgrau de la universitat que imparteix els estudis.

La Universitat de les Illes Balears realitza, en el marc d'aquesta legislació i des del curs 1987-88, diversos cursos d'especialització per a postgraduats. El paper de l'ICE, llevat de peticions concretes que per diverses raons estan des del principi molt determinades, és la d'informar, gestionar i tramitar les propostes al vice-rectorat corresponent. Així mateix s'encarrega de la gestió econòmica i administrativa, mentre que són els departaments universitaris els responsables de l'organització i direcció de cada un dels estudis.

Els primers cursos es feren a petició del Ministeri d'Educació i Ciència, amb un objectiu molt definit: l'especialització de professors d'EGB, funcionaris del MEC, per tal de comptar amb els recursos humans necessaris per dur a terme una política educativa d'atenció a aspectes i sectors fins ara bastant marginats del sistema educatiu normal. Es tracta dels cursos d'Especialista en Pertorbacions de l'Audició i del Llenguatge (Logopèdia), d'Educació Física (també hi col·labora el Consell Superior d'Esports) i de Formador de Formadors en Didàctica del Cicle Inicial. Posteriorment i també a iniciativa del MEC i del Consell Superior d'Esports s'ha organitzat un curs per a l'especialització en Educació Física de professors d'EGB no funcionaris. Tots aquests cursos formen part de la política estatal de formació i perfeccionament del professorat d'EGB i han arribat a la Universitat determinats.

Però per a aquest curs acadèmic i el proper, i malgrat que aquests tipus d'estudis són recents –la majoria d'universitats no n'han fet encara una reglamentació específica–, s'han oberts noves vies per a la realització dels postgraus: la seva organització a partir de la iniciativa dels mateixos departaments universitaris i/o a partir de demandes externes a la universitat provinents d'entitats distintes del MEC. En aquesta línia s'iniciaren el passat novembre els estudis d'Especialista en Educació Psicomotriu Bàsica i es preveu iniciar enguany un Curs Superior de

Gestió de Recursos Humans a l'Empresa, un mestratge en Educació Ambiental a nivell internacional (en col·laboració amb l'OEI – Organització d'Estats Iberoamericans–) i un Curs d'Especialització en Instrumentació i Control per a la Contaminació i Anàlisi d'Aliments. Aquestes noves vies no es poden deslligar del tema del finançament, atès que els postgraus no compten amb pressupost específic de la Universitat i s'han d'autofinançar a partir de les matrícules dels estudiants, d'empreses interessades a comptar amb especialistes en un camp concret, etc. També en el terreny pressupostari i en relació amb les ascendents polítiques de formació per al foment de l'ocupació s'ha sol·licitat el finançament d'alguns cursos a l'Institut Nacional d'Ocupació i al Fons Social Europeu.

3. Valoració i perspectives de futur

L'anàlisi de les intervencions de l'ICE en la formació i el perfeccionament del professorat em suggereix algunes reflexions sobre la situació actual i les perspectives de futur que, a tall de cloenda, intentaré expressar a continuació.

Crec que els ICE en general i el de la Universitat de les Illes Balears en particular estan en un moment d'expansió. Per una banda hi ha hagut una reorientació de la política de perfeccionament del Ministeri d'Educació, ja que, si bé va retirar el suport als ICE alhora que creava els centres de Professors com a instruments preferents per al perfeccionament del professorat universitari- just acabada la primera fase d'organització interna dels CEP, va començar a organitzar cursos d'especialització amb les universitats; Per l'altra banda hem de valorar la voluntat de desenrotllament de la nostra Universitat d'acord amb les possibilitats que planteja la Llei de reforma universitària (LRU) i el paper que en aquest desenvolupament té assignat l'Institut de Ciències de l'Educació. Recordem en aquest sentit el paper que els Estatuts de la UIB li assignen i l'apartat d'aquest article referit als Postgraus.

Així mateix, i en relació amb el que hem denominat activitats de l'ICE, sembla que s'han resituat definitivament en el nivell universitari, en el sentit que les propostes vénen gairebé exclusivament de l'àmbit universitari i més concretament dels departaments. Quant als seus destinataris, van des d'estudiants de segon i tercer cicle fins al mateix professorat universitari i no universitari. Actualment es duu en el si de la Direcció i del Consell de l'ICE⁴ un procés de reflexió sobre aquestes activitats (objectius, característiques, etc.), ja que fins ara no hi ha elaborades directrius en aquest aspecte. Potser una de les línies de treball que caldria promoure seria aquella en la qual les activitats de l'ICE tinguessin una funció de pont entre les investigacions universitàries i el treball professional fora de la universitat. I això en diversos sentits: divulgació de les investigacions fetes pels departaments universitaris, investigacions conjuntes, etc. Seria una bona forma de col·laborar en un projecte general d'universitat i de ser fidels a la filosofia de l'ICE. Recordem que a la seva presentació (Institut de Ciències de l'Educació. UIB, 1983, 5) es diu que la seva creació suposa principalment "obrir una porta per tal que la Universitat pugui sortir a l'exterior i, al mateix temps, perquè la societat tenguí també possibilitats d'entrar dins el món universitari".

Quant al curs per a l'obtenció del CAP i als cursos de Reciclatge de Català, crec que constitueixen un tipus d'accions fonamentalment compensadores de la inadequació dels plans d'estudis universitaris (feliçment en fase de canvis profunds) a la realitat professional. I, si bé es preveu que continuïn a curt i mitjà terminis, potser la reforma dels plans d'estudis en el cas del CAP i la transferència de determinades competències educatives a la Comunitat Autònoma en el del Reciclatge permetran la seva inclusió en el sistema educatiu normal.

Hi ha, per tant, un espai que podríem anomenar propi del perfeccionament –i no exclusivament del professorat– que estaria representat pels postgraus i les activitats de l'ICE i un espai d'intervencions compensadores dels desajusts entre el sistema educatiu i les necessitats socio-laborals que actualment ocupen el CAP i el

Reciclatge. Crec que és el primer l'espai més propi de desenvolupament de l'ICE i que, com ja hem apuntat, serà determinat per la política de formació i perfeccionament del MEC (sense oblidar les derivacions d'una possible transferència de competències educatives), la dinàmica del desenrotllament de la UIB d'acord amb les possibilitats plantejades per la LRU i el paper que en aquest context assigni a l'ICE i les línies d'actuació que es promoguin des de la Direcció i el Consell de l'ICE. Quant a la compensació dels desajusts entre el sistema educatiu i les necessitats socio-laborals, pens que és un tipus d'intervenció que, atesa la naturalesa de les relacions entre la dinàmica social i els canvis institucionals, se seguirà duent a terme amb uns o altres continguts.

NOTES

1. L'esquema que segueix és una reelaboració del que figura a (Diversos Autors, 1988, 1093).

2. Recordem que la Universitat de les Illes Balears té caràcter d'entitat de consulta obligada en matèria lingüística.

3. En realitat el Nivell Llindar és un nivell previ al de l'inici del Reciclatge.

4. El Consell de l'ICE figura a la Reglamentació específica de l'ICE de la UIB i té, entre d'altres, les funcions de planificació d'activitats i aprovació de la memòria anual i del pla d'activitats (FOU. núm. 8 d'1 d'abril de 1986).

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Centre de Professors (1988): *El projecte per a la formació en llengua catalana del professorat d'ensenyament mitjà*. Palma de Mallorca. Inèdit.
- Diversos Autors (1988): *Diccionario de Ciencias de la Educación*. Aula Santillana, Madrid.

- Institut de Ciències de l'Educació. Universitat de les Illes Balears (1983): *Any 1983. Memòria ICE*. ICE; UIB, Palma de Mallorca.
- Institut de Ciències de l'Educació. Universitat de les Illes Balears (1984): *Any 1984. Memòria ICE*. ICE; UIB, Palma de Mallorca.
- Institut de Ciències de l'Educació. Universitat de les Illes Balears (1985): *Any 1985. Memòria ICE*. ICE; UIB, Palma de Mallorca.
- Institut de Ciències de l'Educació. Universitat de les Illes Balears (1986): *Memòria dels Cursos de Reciclatge de Llengua Catalana per als professors d'EGB i ensenyament mitjà de les illes Balears (1985-86)*. Palma de Mallorca. Inèdit.
- Institut de Ciències de l'Educació. Universitat de les Illes Balears (1987): *Curs per a l'obtenció del Certificat d'Àptitud Pedagògica (CAP). Full informatiu i objectius del segon cicle del CAP*. Palma de Mallorca. Inèdit.
- Ministeri d'Educació i Ciència (1976): *Ley General de Educación*. Ed. Magisterio Español. 8a. edició. Madrid.